

«بررسی تعیین وضعیت موجود، مشکلات و ارائه راهکارهایی برای بهبود کمی و کیفی محصولات مهم باغبانی ایران - فاز دوم: هسته دارها (زردآلو، گیلاس، هلو، آلو)»، (دکتر مرتضی خوشخوی)،

طرح حاضر بر اساس پیشنهاد شاخه علوم باغبانی گروه کشاورزی فرهنگستان علوم و تأیید و تصویب فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران به منظور بررسی تنگناها و کمبوهای موجود در کشت و عمل آوری محصولات هسته دار (هلو، زردآلو، گیلاس و آلو) در سطح کشور و ارائه راهکارهای کاربردی به منظور بهبود کمی و کیفی این محصولات و در نهایت شکوفایی صنعت میوه کاری کشور تهیه و به مورد اجرا گذاشته شد.

رئوس اصلی و مبانی پروژه حاضر به اختصار به شرح زیر می باشد:

- تهیه پرسشنامه برای اخذ اطلاعات لازم از مراکز مهم تولید محصولات هلو، زردآلو، گیلاس و آلو در کشور،
- شناسایی استان های مهم میوه خیز کشور و شهرستان های عمده تولید کننده این محصولات در ایران،
- تکمیل پرسشنامه ضمن مراجعه به مراکز تولید این محصولات،
- مناطق مهم میوه خیز کشور در ارتباط با محصولات مورد نظر شامل استان های آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، تهران، چهارمحال و بختیاری، خراسان رضوی، زنجان، سمنان، فارس، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، لرستان، مرکزی و همدان می باشد.

بررسی اطلاعات جمع آوری شده و تجزیه و تحلیل داده ها نشان می دهد که برغم وجود مشکلات حاضر در کشت و عمل آوری محصولات مورد نظر در این طرح (هلو، زردآلو، گیلاس و آلو) به ویژه وجود خطر سرماهای اوایل بهار که اغلب محصول درختان زودگل نظیر زردآلو و هلو را تهدید کرده و ضرر و زیان زیادی را تحمیل می کند متوسط عملکرد هکتاری هلو، زردآلو، گیلاس و آلو از متوسط عملکرد هکتاری دو کشور عمده تولید کننده این محصولات در اروپا (فرانسه و ایتالیا) کمتر است. در سال ۱۳۸۳ برابر گزارش FAO، متوسط عملکرد هلو در ایران برابر با ۱۵/۲۹ تن، در فرانسه ۲۰/۵۲ تن و در ایتالیا ۱۷/۳۵ تن می باشد. به همین ترتیب متوسط عملکرد زردآلو در ایران در همین سال برابر با ۸/۹ تن، در فرانسه ۱۰/۳ تن و در ایتالیا ۱۲/۴۵ تن گزارش شده است. در مورد گیلاس، طبق گزارش FAO در سال ۱۳۸۳ متوسط عملکرد گیلاس در ایران معادل ۵/۶۷ تن، در فرانسه ۴/۸۳ تن و در ایتالیا ۳/۱۱ تن و در نهایت متوسط عملکرد آلو در ایران در سال ۱۳۸۳ برابر با ۱۰/۱۴ تن، در فرانسه ۱۱/۸۶ تن و در ایتالیا ۱۲/۷۹ تن گزارش شده است. این در حالی است که امکانات نگهداری موقت محصول تا زمان عرضه آن به بازار و یا به کارخانه های فرآوری بسیار محدود بوده و ضایعاتی را از برداشت تا پس از برداشت در بر دارد. فقدان تعاونی های تولید کنندگان محصول برای حمایت از حقوق حق میوه کاران و در نتیجه دخالت واسطه ها و دلالتان برای تصرف محصول به بهای ناچیز، عدم ترویج بیمه محصولات باغبانی و یا تضمین خرید محصول، کارایی محدود میوه کاران در اجرای عملیات مدیریتی بویژه هرس و شکل دهی درخت، آبیاری ها و سمپاشی های خارج از نیاز، محدودیت کارخانه های فرآوری و غیره بعنوان عوامل کاهنده تولید و در نهایت کاهنده محصول نهایی اثر گذارند. چنانچه این مدیریت ها به نحو شایسته و با برنامه ریزی های منظم و پیش بینی شده برطرف شود و یا کاهش یابد بطور یقین عملکرد در هکتار این محصول ها از آنچه که برای هر یک از آنها ذکر شد به مراتب بیشتر خواهد شد و این همان چیزی است که از فلات قاره ایران بخاطر داشتن شرایط مناسب آب و هوایی و خاکی برای پرورش و تولید محصول های باغی انتظار می رود. در مجموع این توان و قابلیت افزایش تولید افزون تر، به منظور تأمین مصرف داخلی و صدور مقادیر قابل توجهی

از محصول به خارج از کشور را تضمین می‌کند و بدین ترتیب شکوفایی هر چه بیشتر صنعت میوه‌کاری کشور را نوید می‌دهد. در تحقق این مهم و دستیابی به تولید به مراتب بیشتر، توجه به موارد زیر ضروری است:

- بررسی همه‌جانبه شرایط لازم برای احداث باغ به ویژه از نظر سازگاری آب و هوایی، خاکی و ترکیب پیوندی،
- احداث باغ‌های تک محصول و احتراز از کشت‌های مخلوط و یا توأم با گیاهان علوفه‌ای،
- گرایش به طرف احداث باغ‌های نیمه تراکم بر اساس ترکیب‌های پیوندی پاکوتاه،
- بیمه باغ‌هایی که بازده اقتصادی دارند،
- حذف باغ‌های متروکه و یا باغ‌های نیمه متروکه با بازده پایین،
- تأمین شرکت‌های تعاونی تولید و عرضه محصول و فعال کردن تعاونی‌های موجود،
- بررسی و تعیین مناسب‌ترین زمان برداشت محصول با توجه به زودرسی و میان‌رسی و دیررسی محصول‌ها از نظر مصارف تازه‌خوری و فرآوری،
- استفاده از نهال‌های استاندارد و عاری از آلودگی‌های پارازیتی در احداث باغ از طریق معرفی مراکز مطمئن تولید نهال در کشور.
- تنظیم برنامه‌های کارآمد برای مبارزه با آفات و امراض و احتراز از سمپاشی‌های مکرر و آلوده کننده محیط زیست.
- تقویت توان اجرایی، کارایی و سطح آگاهی باغداران در امور مختلف میوه‌کاری به طریق ممکن.
- تنظیم برنامه‌های راهبردی در زمینه‌های تغذیه گیاهان، آبیاری، هرس و تربیت درختان میوه.